

Vezetői munkaterv

Az ELTE Fizikai Intézetébe benyújtott intézetigazgatói pályázathoz

Katz Sándor

2020. szeptember 20.

1. Bevezetés

Az ELTE Fizikai Intézete az ország egyik legsikeresebb egyetemi intézete. Az elmúlt időszakban több területen komoly előrelépés történt. Eltökélt céloom a megkezdett reformok folytatása, hogy egy modern arculattal rendelkező, nemzetközileg sikeres intézet legyünk. Mindezt az integráció és a teljes transzparencia jegyében tervezem megvalósítani.

Közel két évtizede vagyok az Intézet oktatója, 2012 óta egyetemi tanár. Hét éve vezetem az Elméleti Fizikai Tanszéket, két cikluson keresztül voltam az Intézet általános igazgatóhelyettese. Programvezető vagyok a Fizika Doktori Iskolában és több kari és egyetemi testületnek (Stratégiai és Minőségbiztosítási Bizottság, Tudományági Doktori Tanács, Tudományos Tanács) vagyok tagja. Ezek a funkcióim az elmúlt több, mint öt évben megfelelő betekintést engedtek az Intézet, a Kar és az Egyetem működésébe és hozzájárultak ahhoz, hogy pályázatot nyújtsak be a Fizikai Intézet igazgatói tisztségére.

Az Intézet működése jelenleg stabil. Pénzügyi helyzetünk kiegyensúlyozott, bár nem szabad elfelejteni, hogy ez jelentős mértékben a nagy pályázatok terhére történő bérkiváltásoknak köszönhető. Az Intézetben kiváló kutatócsoportok működnek, melyek a fizika széles spektrumát lefedik. Az oktatásunk a BSc, MSc és osztatlan tanárképzés szintjén is modernizálódott az elmúlt években. Az első néhány év tapasztalatai alapján szükség lehet kisebb változtatásokra, de az általános irányon nem tervezek változtatni.

Az Intézet túl van egy nehéz döntésen, mely ugyan jelentős területvesztéssel jár, a hallgatói laboratóriumok és a kutatói irodák átszervezésével azonban meggyőződésem, hogy egy egységesebb, modernebb intézet jön létre. Ennek megfelelően a területátadással kapcsolatos megegyezést nem szeretném felülvizsgálni, de a Kancelláriával és a kari vezetéssel együttműködésben mindent el fogok követni, hogy a munkálatok és költözések a lehető leggördülékenyebben történjenek.

2. Személyi kérdések

Egy modern intézet személyi összetételét akkor tartom ideálisnak, ha a határozatlan idejű szerződéssel rendelkező munkatársaknál (oktatók, kutatók, technikusok, mérnökök, ügyintézők, stb.) nagyobb számban vannak határozott idejű munkaviszonyban, elsősorban kutatással

foglalkozó posztdoktori kutatók, valamint még nagyobb számban doktoranduszok. Az elmúlt időszakban – elsősorban a jelentős pályázati támogatásoknak és a kiválósági programoknak köszönhetően – sokat léptünk előre ebbe az irányba. Míg 10-15 évvel ezelőtt alig voltak posztdoktori kutatók az intézetben, jelenleg számuk megközelíti az állandó munkatársak számát és örvendetes, hogy többségük külföldi. Szeretném, ha ez a tendencia folytatódna, de természetesen a posztdoktorok és doktoranduszok alkalmazása elsősorban a kutatócsoportok és a Doktori Iskola hatáskörébe tartozik.

Ezzel szemben úgy gondolom, hogy a határozatlan idejű munkatársak előmenetele, utánpótlása egyértelműen intézeti kompetencia, természetesen az érintett tanszékkel/kutatócsoporttal együttműködésben. A posztdoktori kutatókkal ellentétben az állandó munkatársak 30-40 éven keresztül is az intézethez tartozhatnak és nemcsak kutatási, de oktatási feladataik is vannak, ezért kiválasztásuk nagy körültekintést igényel. Az oktatói/kutatói munkakörökben általánossá szeretném tenni és az Intézet működését szabályozó dékáni utasításban rögzíteni az utóbbi időben már többször alkalmazott eljárást. Céлом, hogy minden adjunktusi állást nemzetközi fórumon hirdessünk meg, majd a legjobb jelöltekből személyes meghallgatás után a szakterülethez közel álló vezető oktatók válasszák ki a felveendő adjunktust. Javaslom emellett azt is, hogy a pályázat eredményességének feltétele legyen legalább három pályázat beérkezése. Bár a magyar törvények nem teszik lehetővé a határozott idejű adjunktusi kinevezést, a belépőktől megkövetelhetjük, hogy öt éven belül habilitáljanak. Úgy gondolom, hogy a docensi, majd az egyetemi tanári előléptetésekről már a teljes intézet vezető oktatóinak célszerű dönteni. Természetesen kiemelkedő pályázó esetén akár azonnali docensi vagy egyetemi tanári kinevezés is lehetséges lenne.

Az intézetben nagyon fontos szerepük van a nem oktató-kutató munkatársaknak. Az ő esetükben is jó tapasztalatom van a pályázati kiírással kapcsolatban (több adminisztrátori pályázatot is hirdettünk az elmúlt években), de természetesen itt nemzetközi meghirdetésre nincs szükség. Komoly kihívásnak érzem a műszerészek, mérnökök alkalmazását, utánpótlását. Részben megoldást jelenthet, ha megpróbálunk a lelkes fiatal végzős hallgatókra is támaszkodni, nekik (nem kutatói) állást ajánlani.

Az új alkalmazások és előléptetések kapcsán az Intézetnek mindig biztosítania kell a szükséges pénzügyi fedezetet. Jelenleg a kari – és ennek megfelelően az intézeti – bértömeg a 2019-es szinten van maximalizálva. A jövőben két lehetőséget látok ennek megváltoztatására. Egyrészt mivel a hallgatói normatíva emelése felmenő rendszerben került bevezetésre, így hatása fokozatos, a kar a jövő évtől vélhetően az ideinél kedvezőbb pénzügyi helyzetben lesz. Másrészt a Fizikai Intézet is növelheti bevételeit a hallgatói létszám további emelésével, illetve pályázati bevételekkel. A kari vezetés felé képviselni fogom azt az elvet, hogy a bevétel növekedések az egyes intézeteknél realizálódjanak.

3. Oktatás

Az Intézetben minden évben közel száz fizika alapszakos hallgató kezdi meg tanulmányait. A felvett hallgatók száma az országos tendenciával ellentétben, örvendetes módon folyamatosan emelkedik. Mindezt úgy sikerült elérnünk, hogy közben a felvételi ponthatárunk 393 pontra emelkedett. Ezt az előző intézetvezetés talán legfontosabb eredményének tartom. E kiváló eredmények kulcsa a sikeres rekrutáció, melyet elődömhöz hasonlóan kiemelkedően fontosnak tartok. Évente frissíteni fogjuk és a lehető legszélesebb körben terjesztjük az intézetet bemutató brosrát, melyet célszerű lenne angol nyelven is kiadni. A szokásos fórumokon túl (nyílt

nap, Educatio kiállítás, stb.) nagy szerepet szánok a középiskolákban tartott előadásoknak. Az ezeket koordináló rekrutációs bizottság munkájára ezentúl is számítanék. Javaslom, hogy keressenek meg minél több középiskolát a lehetséges előadók listájával és biztassák őket kollégáink meghívására. Jelentős szerepet játszik a hallgatók megnyerésében "Az atomoktól a csillagokig" előadássorozat. Megválasztásom esetén kezdeményezni fogom, hogy széles körben megvitassuk, milyen szervezési elvek mentén – melyek összeegyeztethetők a szervezők elképzeléseivel – lehet tovább erősíteni az előadássorozat rekrutációban betöltött szerepét. Reményeim szerint a rekrutáció erősítésével tovább tudnánk emelni a ponthatárunkat.

A tanárképzésben sajnos kevésbé jó a helyzet, mára évente alig több, mint tíz hallgató kezdi meg tanulmányait. Ezért különösen fontosnak gondolom, hogy a fentebb felsorolt csatornákon keresztül a tanárképzéshez is próbáljunk középiskolásokat megnyerni; ennek sikeressége nagyban múlik a tanári szakma jövőbeli társadalmi és anyagi megbecsültségén.

A sikeres rekrutációnak köszönhetően egyre inkább kiváló hallgatók érkeznek hozzánk. Kötelességünk, hogy nekik minőségi, az eltérő egyéni képességeket is figyelembe vevő oktatást nyújtsunk. Céloom, hogy a felvett hallgatók közül minél többen (mindenki, aki tisztességesen megdolgozik érte) el tudják végezni az alapszakot, illetve a tanárképzést. Ebben minden lehetséges módon segíteni kell őket, partnernek tekinteni a hallgatókat, meghallgatni a problémáikat és megoldani azokat. Meggyőződésem, hogy a kisebb lemorzsolódás nem csökkenti a diplomáink értékét, amennyiben a hallgatók nem automatikusan kapják azt, hanem a képességeiknek megfelelő, sok önálló munkára építő, intenzív tanulást követően. Azt tartanám optimálisnak, ha a végzős alapszakos hallgatók körülbelül fele jutna be mesterképzésre, majd az ott végzők körülbelül fele doktori képzésre.

Az elmúlt évek BSc, osztatlan tanárképzési és MSc oktatási reformja jó alapot teremtett ahhoz, hogy a fentieket megvalósítsuk. A tantervi hálónon az elkövetkező években nem tervezek lényegesen változtatni, sokkal fontosabbnak érzem a stabilitást. Apróbb változtatásokra természetesen szükség lehet, például a tárgyleírások pontosítására és azok egymással való összehangolására. A közeljövőben várható a tanárképzés rendszerének kormányzati átalakítása. Amikor ez bekövetkezik, nem tehetünk mást, mint hogy a fizika tanárszakot az új jogszabályi keretekhez igazítsuk. Ezt az átalakítást a szak oktatóival és hallgatóival együttműködésben kívánom elvégezni.

A Fizika Doktori Iskola független az Intézettől, de mivel a mesterképzést az elmúlt évben jelentősen átalakítottuk, elengedhetetlennek tartom, hogy a doktori kurzuskínálat ehhez alkalmazkodjon. Ezért javasolni szeretném a doktori iskola tanácsának, hogy az új MSc tantervünk ismeretében tekintsék át a doktori kurzusok listáját.

4. Kutatás

Az intézetben folyó kutatások jelenlegi kiváló színvonalát jól jellemzi a legfrissebb sanghaji AR-WU rangsorban elért 161. helyezésünk. Büszkék lehetünk a nálunk működő ERC-, Lendület-, és MTA kutatócsoportokra, a kiválósági programokra, a nemzeti laboratóriumra és a nagyszámú kutatási pályázatra. Az intézetigazgató feladata a csoportok működéséhez szükséges infrastruktúra biztosítása, a pályázatok benyújtásának elősegítése és a tanszékvezetők segítségével új, potenciális pályázók megkeresése.

5. Az intézet működésének egyéb vonatkozásai

Az intézet működését szabályozó dékáni utasítás 2006 óta nem változott, ezért jelentős frissítésre szorul. Ez lehetőséget ad arra, hogy széles körű egyeztetést követően kodifikáljuk az Intézet működésével kapcsolatos legfontosabb új elveket.

Az Intézetben a területátadás kapcsán keletkezett feszültség jelentős mértékben annak köszönhető, hogy korábban nem voltak olyan lefektetett elvek, melyek a területhasználatot szabályozták volna. Ezeket mindenképpen ki kellene dolgozni, javaslatom szerint az alábbiak mentén:

- Annak szabályozása, hogy a különböző beosztású dolgozók és doktoranduszok mekkora területű irodára jogosultak.
- Nem tartom szerencsésnek az összes iroda tanszékekhez rendelését, mert a posztdoktorok/doktoranduszok számában nagy fluktuációk lehetnek. Érdemes lenne egy olyan "pool"-t kialakítani, mely a teljes intézet számára elérhető. A szobák használatát javasolom, hogy transzparens módon, mindenki számára elérhető módon elektronikusan könyveljük.
- A hallgatói laboratóriumok tanszékekhez rendelése nem tűnik indokoltnak. Sokkal fontosabb lenne, hogy minden laboratóriumnak legyen egy vezető oktatója, aki gondoskodik az eszközök megfelelő állapotáról és felelős az oktatók beosztásáért és a tanrendi felterjesztésért.
- A kutatólaboratóriumokat sem tanszékekhez célszerű rendelni, hanem kutatócsoportokhoz. Mivel az új csoportok alakulásával, illetve a korábbiak megszűnésével változhatnak a területi igények, fontos, hogy kidolgozzunk egy olyan rugalmas rendszert, mely lehetővé teszi a kutatólaborok által használt területek alkalmankénti újraosztását. Ennek első lépése egy részletes állapotfelmérés lenne, melynek során valamennyi kutatólabor használója röviden beszámol az elmúlt években ott zajlott kutatásokról és azok eredményeiről. Egy ilyen felmérés publikus eredményének ismeretében és azt átlátható módon és gondosan megbeszélve lehetne elfogadható és betartható területhasználati elveket megalkotni.
- A műhelykapacitások minél jobb kihasználtsága érdekében a közelmúltban felmerült egy közös kari, északi tömbi műhely ötlete. Egyeztetést szeretnék kezdeményezni a Kémiai Intézet vezetésével és a Fizikai Intézet érintett oktatóival ennek megvitatására.

Szintén az Intézet szabályzatában lenne szükséges megfogalmazni a fentiekben említett elveket az oktatói állások betöltéséről.

Az intézetet természetesen minél szélesebb konszenzussal és folyamatos egyeztetésekkel szeretném irányítani. Az előző intézetigazgató által kialakított kollektív vezetést hasznosnak éreztem, így folytatni tervezem a heti rendszerességű egyeztetést a helyettesekkel, valamint a legalább havi gyakoriságú találkozót a tanszékvezetőkkel. Fontos, hogy az Intézetben zajló eseményekről az igazgató és/vagy a tanszékvezetők rendszeresen tájékoztassák a kollégákat. A fontosabb döntéseknek a tanszékvezetőknél jóval szélesebb körű egyeztetést követően kell megszületniük. A kérdések jellegétől függően itt a Professzori Tanácsra vagy az osszdolgozói értekezlet segítségére számítok.